

WPROWADZENIE

INTRODUCTION

W PAŃSTWA RĘCE ODDAJEMY ALBUM „MIASTO ROMANTYKÓW. IDEE I MOTYWY W TWÓRCZOŚCI XIX-WIECZNYCH ARTYSTÓW W GDAŃSKU”. PUBLIKACJA POWSTAŁA NA KANWIE WYSTAWY PREZENTOWANEJ W MUZEUM GDAŃSKA – ODDZIALE RATUSZ GŁÓWNEGO MIASTA OD 6 CZERWCA DO 29 PAŹDZIERNIKA 2023 ROKU. INSPIRACJĄ DO JEJ POWSTANIA BYŁY PAMIĘTNIKI Z PODROŻY, KTÓRE STAŁY SIĘ POPULARNE W XIX WIEKU. SEKCJE WYSTAWY, JAK RÓWNIEŻ TEJ PUBLIKACJI DOTYCZĄ TEMATÓW CHARAKTERYSTYCZNYCH DLA SZTUKI XIX WIEKU, ZWŁASZCZA W OKRESIE ROMANTYZMU.

Pomysł na wystawę XIX-wiecznego malarstwa gdańskiego jest wynikiem wzrostu zainteresowania środowiska muzealnego w Gdańsku tym stuleciem. Nazwiska XIX-wiecznych gdańskich artystów nie są powszechnie rozpoznawalne, a zdecydowanie zasługują na przypomnienie. Podczas opracowywania narracji dostrzegłyśmy, że wiele zjawisk mających znaczenie dla ówczesnego społeczeństwa jest równie absorbujących dla nas dziś. Postanowiłyśmy zaakcentować te podobieństwa, żeby Czytelnicy nie tylko mogli obcować z pięknymi dziełami malarstwa XIX wieku, ale też zrozumieli, iż wybór tych konkretnych tematów czy motywów przedstawionych przez artystów niewiele odbiega od naszej motywacji, kiedy udostępniamy treści w mediach społecznościowych.

Zależało nam również na pokazaniu romantyzmu jako postawy i idei życiowej, a nie tylko nurtu w sztuce trwającego do połowy XIX wieku.

Dziewiętnaste stulecie bywa nazywane początkiem współczesności. To właśnie wtedy rozpoczęło się wiele przemian, które wywarły znaczący wpływ na dzisiejszą rzeczywistość.

Był to również czas dużych zmian w Gdańsku. Wyniszczone skutkami wojen napoleońskich miasto zaczęło powoli zmierzać ku nowożytności dzięki postępowym decyzjom władz miejskich w drugiej połowie tego stulecia.

Modernizacja życia codziennego następowała w całej Europie, co oddziaływało również na kulturę. Równolegle do nowych warunków gospodarczych i społecznych, a także w odpowiedzi na oświeceniową racjonalność powstał romantyzm: postawa oparta na głębokim przeżywaniu urody świata i wyższości uczuć nad rozumem.

Romantycy zachwycali się potęgą przyrody i egzotyką dalekich krajów. Fascynowali się przeszłością i obyczajami ludowymi, które

postrzegali jako bliskie naturze. Buntowali się przeciw niesprawiedliwym podziałom klasowym i wspierali ruchy narodowe.

Myśl romantyczna znalazła wyraz we wszystkich dziedzinach sztuki. W malarstwie przejawiała się przede wszystkim w doborze tematów oddających nastrój epoki. Choć uznaje się, że romantyzm jako nurt artystyczny istniał do połowy XIX wieku, to jego założenia przetrwały jako światopogląd, który stał się jednym z symboli stulecia.

Sztuka dziewiętnastowiecznego Gdańska pod względem podejmowanych tematów nie odbiegała od artystycznych tendencji ówczesnej Europy. Prace tu pokazane są dziełami twórców czynnych przede wszystkim lokalnie, ale odnoszą się do pojęć o charakterze uniwersalnym.

Proszę zwrócić uwagę, że wszystkie motywy obecne w prezentowanych dziełach dziś są równie ważne, a punkty odniesienia sprzed niemal dwustu lat – nadal aktualne. Czy to XIX wiek był tak nowoczesny? A może nasz styl życia jest romantyczny?

Izabela Jastrzemska-Olkowska
Dorota Powirska

Kuratorki

WE PRESENT TO YOU THE ALBUM TITLED “CITY OF ROMANTICS. IDEAS AND MOTIFS IN THE WORKS OF 19th-CENTURY ARTISTS IN GDAŃSK”. IT IS BASED ON THE EXHIBITION HELD AT THE MUSEUM OF GDAŃSK, MAIN TOWN HALL DEPARTMENT, FROM JUNE 6th TO OCTOBER 29th, 2023. THE CONCEPT OF THE EXHIBITION WAS INSPIRED BY TRAVEL JOURNALS, WHICH BECAME POPULAR IN THE 19th CENTURY. INDIVIDUAL SECTIONS OF THE EXHIBITION AND OF THIS PUBLICATION ARE DEVOTED TO THEMES CHARACTERISTIC TO 19th-CENTURY ART, ESPECIALLY THE ROMANTIC PERIOD.

The idea of an exhibition of 19th-century Gdańsk painting emerged amid a wave of interest in that century among Gdańsk’s museologists. Artists active in 19th-century Gdańsk are not known to a wider audience and definitely deserve more recognition. When we were preparing the narrative for the exhibition, it occurred to us that many phenomena that were of importance to society back then are equally relevant to us today. We decided to highlight these similarities so that readers not only have the opportunity to admire beautiful 19th-century paintings but also come to realise that the artists’ reasons for choosing to depict these particular themes or motifs are not much different from our reasons for sharing content on social media.

We also wanted to show Romanticism as an attitude and approach to life, and not just a trend in art that lasted until the mid-19th century.

The 19th century is called the beginning of modernity. It was then that many of the changes that shaped the reality of today started to occur.

It was also a time of great change in Gdańsk. The city, devastated by the effects of the Napoleonic wars, began its slow ascent to modernity thanks to the progressive decisions of the municipal government in the second half of the century.

The modernization of everyday life occurred in all of Europe and had an impact on culture as well. Simultaneously to new economic and social conditions, as well as in contrast to the rationalism of the Enlightenment, Romanticism was formed: a mindset based on the intensive experience of the beauty of the world and the dominance of emotion over reason.

The romantics were awed by the forces of nature and the exotism of far-off lands. They were fascinated with the past and folk customs, which they perceived as close to nature. They rebelled against unfair class divisions and supported national movements.

The romantic mindset was interpreted by all fields of art. In painting it was expressed by the choice of subjects that conveyed the mood of the time period. Although it is considered that Romanticism as an artistic movement lasted up to the half of the 19th century, its assumptions persevered as a philosophy that became one of the symbols of the century.

The art of 19th-century Gdańsk did not differ from the artistic tendencies present in Europe at that time. The pieces displayed at this exhibition are mostly works of artists active locally, but they refer to universal concepts.

Notice that all the motifs present in the exhibited artwork are equally important today and that the reference points from almost two hundred years ago are still valid. Was the 19th century so modern? Or maybe it is our lifestyle that is romantic?

Izabela Jastrzemska-Olkowska
Dorota Powirska

Curators

